

KAASAEGSE KODANLIKU POLIITILISE ÖKONOOMIA REAKTSIOONILINE OLEMUS

V. Krinal

Poliitilise ökonomia ring. Juhendaja E. Mikkelsaar

Vaadeldes kriitiliselt paljude tänapäeva kodanlike majandusteadlaste teoreetilist ja praktilist tegevust, eriti Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal, ilmneb, et nad kas vualeerides või avalikult püüavad õigustada sõda ja majanduse militariseerimist. Marksistliku poliitilise ökonomia ülesandeks on uurida kodanliku poliitilise ökonomia evolutsiooni, paljastada tema klassisisu ja näidata tänapäeva kodanliku poliitilise ökonomia ebateaduslikku ning rahva-vaenulikku olemust.

Neist ülesannetest on lähtunud ka käesolevas töös.

*

Oma võimuletuleku perioodil võitles kodanlus objektiivselt eksisteerivate majandusseaduste kasutamise eest. Sel ajal huvitas kodanlust feodaalsete tootmissuhete kõrvaldamine ja nende asendamine arenevate kodanlike tootmissuhetega. Lähtudes ühiskonna arengu seadustest nõudsid seda ka tollaegsed majandusteadlased. Kodanliku klassikalise poliitilise ökonomia esindajad A. Smith ja D. Ricardo võtsid oma uurimiste objektiks just kodanlikus majanduses eksisteerivad seaduspärasused. Nad püüdsid avada kapitalistliku tootmise seadusi ja tegid selles suunas ka rea hinnatavaid järeldusi.

Hoopis teistsuguseks on muutunud olukord kaasajal, kus töötavad massid peavad võitlust rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Endisest eesrindlikust klassist on kodanlus juba ammu muutunud reaktiooniliseks jõuks, kes igati püüab pidurdada ajaloolist arengut. Püüdes kaitsta ja säilitada kapitalistlikku baasi, võitleb kogu tänapäeva kodanlik pealisehitus, sealhulgas ka kodanlik poliitiline ökonomia, selle eest, et seadus tootmissuhete tingimatust vastavusest tootlike jõudude iseloomule ei pääseks mõjule. Seega võitleb ta selle eest, et säiliks tingimused töötavate masside ekspluateerimiseks. Need tingimused kaoksik, kui seadus tootmissuhete tingimatust vastavusest tootlike jõudude iseloomule rakenduks, mille eest

just võitlebki eesrindliku klassina töölisklass. Mitte uurida ega avastada majanduse arengu seadusi, vaid igati neid kinni mätsida, võltida kapitalistlikku tegelikkust — see on tänapäeva kodanliku poliitilise ökonoomia ülesandeks.

Kapitalismi üldkriisi perioodil on üheks vassijaks ja aktiivseks monopolistliku kapitalismi kaitsjaks inglise reaktiooniline majandusteadlane lord Keynes. Oma 1936. a. ilmunud tööga “The General Theory of Employment, Interest and Money” (Rakendatuse, protsendi ja raha üldine teooria) paneb Keynes aluse niinimetatud keinsiaanlusele. Milles siis seisab selle kurikuulsa õpetuse olemus? Keynes ei saanud täiesti maha vaikida praegusaja kapitalismi teravaid ja silmatorkavaid vastuolusid. Ta on seetõttu sunnitud läbi hammaste ka tunnistama, et kapitalistlikus majanduses olevat mõningaid „mööduvaid” pahesid, nagu kriisid, tööpuudus jne. Apologet Keynes leiab neile „üksikuile pahedele” aga omamoodi, kodanluse huve teeniva ja täiesti ebateadusliku põhjenduse. Töötavate masside petmiseks arendab Keynes nn. kriisidevaba, organiseeritud kapitalismi teooriat. Keynes'i järgi olevat tarbimise kasv kapitalistlikus ühiskonnas aeglasem sissetulekute kasvust. See olevat Keynes'i arvates tingitud inimeste „psühholoogilisest kalduvusest” kokku hoida. Sellest tulenevat pahed — tootmise langus ja tööpuudus — ehk Keynes'i järgi: inimene olevat ise süüdi, et tal pole tööd, sest ta hoidvat kokku oma tulusid.

Keynes lähtub juba algusest peale ebateaduslikust idealistlikust seisukohast, asetades ühiskonna arengu sõltuvusse inimeste „psühholoogilistest kalduvustest” Peale selle ei taha Keynes ja tema järglased arvestada fakti, et raske on kokku hoida „tulusid” miljonitel inimestel, kes kuuluvad töötute armeesse. Midagi kokku hoida pole ka neil töötajail, kelle töötasu on väiksem isegi ametlikult avaldatud elatusmiinimumist. Keynes aga siiski leiab, et need inimesed hoiavad liialt kokku. Ta kuulutab demagoogiliselt sõja rantjeelusele ja otsib vahendeid, kuidas alandada protsenti. Kõige selle juures ta ignoreerib konkreetseid fakte ja ühiskonna arengu seaduspärasusi. On selge, et selline seisukoht on kaugel teadusest, eemal ühiskonna arengu seaduste tunnetamisest.

Jälgides Keynes'i „teooriat” näeme, et selle eesmärgiks pole mitte töötajate olukorra parandamine ja „üldine rakendus” nagu seda püüab väita „teooria” autor, vaid just töötajate ekspluateerimise tugevdamine. Nimelt leiab Keynes, et üldise rakendatuse saavutamiseks tuleb suurendada investeeringuid tootmisse, arendada just sõjatööstust. Selleks aga, et suurendada kasuminormi tööstuses, tulevat alandada protsenti. Mida vähem raha on ringluses, räägib Keynes, seda kõrgem on protsendinorm, ja vastupidi — rahahulga suurendamine kutsub esile protsendinormi languse. Tegelikult on kasuminormi languse põhjuseks hoopis kapitali orgaanilise struktuuri tõus, kapitali muutuva osa suhteline vähenemine võrreldes püsivosaga. Kuid kuivõrd Keynes apologetilistel eesmärkidel tegeleb just „psühholoogiliste” seadustega, siis heidetakse kõik objek-

tiivsed seaduspärasused kõrvale. Ta on jõudnud nn. „psühholoogilisi” seadusi kasutades oma eesmärgile. Nimelt protsendinormi vähendamise abinõuna näeb Keynes käibeloleva rahahulga suurendamist ehk teiste sõnadega — Keynes'i programm on inflatsiooniprogramm.

Lühidalt antuna on Keynes'i „teooria” järgmine. Inflatsioonipoliitika kutsuvat esile protsendinormi alanemise. See omakorda tingib kasuminormi suurenemise. Kasuminormi suurenemine aga kutsub esile investeringute kasvu, mis Keynes'i järgi tähendab „efektiivse nõudmise” suurendamist, mis siis olevatki rakendatuse suurendamise aluseks. Kui nüüd riigi kaasabil saavutatakse veel alaline inflatsioonipoliitika, siis ongi reaktsioonilise majandusteadlase arvates tööpuudus likvideeritud ja saavutatud täielik rakendus.

Kodanliku ideoloogi seisukohalt läheb kõik suurepäraselt, kuid ühiskonna progressiivse arengu objektiivsed seaduspärasused on viimseni üle parda heidetud. Keynes'i protsendivastase võitlusega demagoogiliselt maskeeritud inflatsiooniteoorial on kurikaval klassisisu. Töölise teadlikkuse kasvu ja suurema organiseerituse tõttu on imperialistidel tänapäeval raske otseselt vähendada tööliste palka. Seda tehakse aga inflatsioonipoliitika abil. Töölised saavad palka edasi endises suuruses, kuid vääritud rahas. Tegelikult on nende reaalpalk vähenenud. Seega vähendab inflatsioonipoliitika just töötajale minevat osa rahvatulust ning suurendab kapitalistide osa. Inflatsioon kiirendab töötajate absoluutse ja suhtelise vaesumise protsessi. Teiselt poolt toimub inflatsiooni abil rahvatulu ümberjaotamise protsess ka kapitalistide üksikute gruppide vahel. Rohkem saavad kasu suured monopoolsed ühendused ja sõjalise tootmisega seotud ettevõtted. Teisi ootab aga pankrot. Väike- ja keskmiste ettevõtjate kiirenevast laostumisest annab tunnistust see fakt, et aastail 1949—1952 Ameerika Ühendriikides rohkem kui 34 tuhat ettevõtet pankrotiseerusid.¹

Inflatsioon vähendab rahva ostujõudu ja suurendab veelgi disproportsioone kapitalistlikus tootmises. Inflatsioon on kapitalismi roiskumise ja kõdunemise tunnistuseks. Majanduse militariseerimine ja inflatsioonipoliitika tähendavad imperialistidele aga nende rikkuste edasist suurendamist. Sellepärast on ka arusaadav, miks Keynes'i „teooria” on laialdaselt levinud monopolistliku kapitalismi kaitsjate hulgas. Ta on aluseks enamikule praegu kodanlikus poliitilises ökonomias levinud „teooriatele” Kuid kõik need õpetused on mõeldud vaid rahvamasside petmiseks. Uute, nn. psühholoogiliste seaduste jutlustamise klassimõte seisab selles, et välja heita poliitilise ökonomia objektist kõik majandusseadused, mille toime ei tööta midagi head monopolistidele. Majandusseaduste uurimine asendatakse idealistliku skolastikaga. Seda väidab otseselt ka E. Reyes, kirjutades, et „praegusel ajal oleks asjatu ajakulutamine

¹ И. Трахтенберг, Инфляция и процесс капиталистического воспроизводства. «Вопросы экономики», 1954, № 3, lk. 95.

otsida majanduselu seadusi. Meie ajal reguleerivad ainult kahurid tootmist, kaubandust ja tarbimist”¹

Objektiivsete seaduspärasuste eitamisel kergitatakse eriti esile kapitalistliku riigi osa majanduselu juhtimisel. Valitsejate heast tahtest olevat küllalt, et parandada kapitalistlikus ühiskonnas esinevad puudused — seda mõtet tahetakse kaasaegsete „majanduslike õpetuste” abil sisendada lihtsaisse inimestesse. Seaduspärasuste eitamine ühiskonna arengus on vastuolus teadusega, ajaloolise materialismiga, mis näitab kapitalismi paratamatut hukkmist. Just ajaloolise materialismi ning marksistliku poliitilise ökonomia vastu suunavad ka kaasaegsed kodanlikud majandusteadlased oma „õpetused” Nii näiteks püüavad inglise parempoolsed leiboristid „hävitada” marksismi küünilise kinnitusega, et viimane olevat juba „vananenud” „Uue sotsialismi” rajajaks aga olevat Keynes ja tema parempoolsetest leiboristidest jüngrid. Seda kõike tehakse sellepärast, et ainult „Marxi majandusteaduslik teooria selgitas proletariaadi tõelise seisundi kapitalismi üldstruktuuris,”² nagu näitab Lenin. Siit ka vajadus mustata marksismi inglise tööliste silmis ja puhas-tada teed Keynes’i reaktsioonilise „teooria” ellurakendamiseks. Parempoolsed leiboristid hakkasidki oma ebateaduslikku teooriat praktiliselt ellu rakendama. Kõigepealt selle, mida Keynes nimetas „reguleeritud kapitalismiks”, nimetasid nad „sotsialismiks” Natsionaliseerinud mõned monopolistidele mitte suurt kasu toovad tööstusharud (söetööstus), oligi parempoolsete leiboristide jutu järgi käes tööliste riik. Kuigi leiborist Cole kirjutab, et kui natsionaliseerida pangad, siis olevat kogu majandus Inglismaal allutatud „sotsialistliku valitsuse kontrollile” siis tegelikkuses hoopis inglise imperialistid kontrollisid seda „sotsialistlikku valitsust” ja see töötas ainult nende huvides. Samuti oli leiboristideaegne Inglismaa kaugel sotsialismist. Kapitalismi mittekahjustavate „sotsialismi-” juttudega kaitsevad parempoolsed leiboristid kõige otsesemal kujul inglise imperialistide huve.

Leiboristide liidrid püüavad ka tõestada, et kapitalismi ei olevat enam olemas, et see olevat „tapetud” leiboristide poolt. „Kapitalism, nagu meie seda tundsimet, on mineviku faas,”³ teatab näiteks Attlee. Seda on Attlee’le vaja selleks, et õigustada oma kapitalismist mitte millegagi erinevat leiboristide „sotsialismi”

Kõigil sellistel „õpetustel” puudub nii faktiline kui ka teaduslik alus. Objektiivseid seaduspärasusi eitav ja marksistlikku poliitilist ökonomiat „hävitada” püüdev kaasaegne kodanlik poliitiline ökonomia ei suuda kõigutada marksismi.

---

¹ Emery Reyes, *The Anatomy of Peace*, New York and London, 1947, lk. 47.

² V. I. Lenin, *Teosed*, 19. kd., Tallinn, 1953, lk. 8.

³ Clement R. Attlee, *The Will and The Way to Socialism*, London, lk. 38.

Kõik need teooriad on kaugel sellest, et olla teaduslikud. Kaasaegse kapitalistliku ühiskonna pealisehituse ülesanded tingivad ka kaasaegse kodanliku poliitilise ökonomia olemuse ja eesmärgid. Peatume järgnevalt sellel küsimusel.

*

Kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse toime avaldub oma maa rahvastiku ekspluateerimises ja laostamises, koloniaal- ja sõltuvate maade rahvastiku orjastamises ning paljaksriisumises ja sõdade vallapäästmises ning rahvamajanduse militariseerimises maksimaalsete monopolistlike kasumite saamiseks. See paistab ka kohe silma, kui vaatleme imperialistliku maailma tegelikkust. Ühelt poolt näeme rahvastiku enamuse järjest süvenevat vaesumisprotsessi. Kõige paremaks tunnistuseks selle kohta on elukalliduse indeksi pidev tõus. 1953. a. tõusis elukalliduse indeks 1950. a. võrreldes Inglismaal 23%, Prantsusmaal ja Norras 29%, Sveitsis 26%, Ameerika Ühendriikides 11%.¹ Töötajate palgad on aga kas endised või siis streigiliikumise tulemusena tõusnud vaid mõne protsendi võrra. Samuti suureneb pidevalt töötatööliste armee.

Teiselt poolt torkavad aga silma vähemuse, ekspluateerivate klasside tohutud rikkused. Nii näiteks said Ameerika Ühendriikide korporatsioonid 1948. a. kasumeid 27,1 miljardit dollarit, 1953. a. III kvartalis tõusis see summa juba 46 miljardile dollarile.²

Neist järjest süvenevatest vastuoludest ei taha kaasaegne kodanlik poliitiline ökonomia aga väljagi teha. Tänapäeva kodanlik poliitiline ökonomia läheb imperialistlike maade olukorra „valgustamisel” peamiselt kolmes suunas.

1. Püütakse varjata ja vähendada elukalliduse tõusu, töötajate reaalsalga langust ja kapitalistide kasumite kasvu, seega — kinni mätsida kapitalismi üha suurenevaid vastuolusid. Sellesse gruppi tuleb kõigepealt arvata kodanlike riikide ametlik statistika ja sellest tehtud üldistused. Ametlik statistika püüab kogu aeg maskeerida vähikäiku tegevat kapitalistlikku majandust iseloomustavaid andmeid. Kui 1952. a. juulikuul töödepartemangu andmeil Ameerika Ühendriikides elukalliduse indeks pidi olema 192,0, siis elektri- ja raadiotööstustööliste ametiühingu andmeil oli see 288,7. Töösturite rahvusliku nõukogu poolt avaldatud indeks oli samal ajal 182,4. Seega näeme, et ametlik statistika erines viimasest väga vähe.³

Kasutades selliseid ametlikke andmeid elukalliduse indeksi tõusu ja palkade kohta teevad kodanlikud „majandusteadlased” oma järeldusi vastavalt oma peremeeste, monopolistide soovidele. Nende järgi palgad tõusvat vastavalt elukalliduse indeksi tõusule. See aga on tegeliku olukorra varjamine.

¹ И. Дудинский, Два направления в развитии мировой экономики, «Правда» 8 июля 1954 г., № 189.

² Конъюнктурный обзор, «Вопросы экономики», 1954, № 4.

³ Буржуазная фальсификация данных о жизненном уровне трудящихся США, «Плановое хозяйство», 1953, № 5, lk. 91.

Samal ajal kui Prantsusmaal, 1938. a. võrreldes, on elukalliduse indeks tõusnud 1953. a. detsembriks 100-lt 3606-le¹ siis töötajate reaalpalk oli 1952. a. vähem kui pool sõjaeelsest.²

2. Teine osa kodanlikke majandusteadlasi tunnistab küll mõningaid vigu ja puudusi majanduses, kuid nad kinnitavad, et nende põhjuseks ei olevat kapitalistlik kord, vaid inimesed ise olevat selles süüdi. Otsitakse põhjusi, mis ei ohustaks kapitalistide huve. Selle grupi eesotsas sammub meile tuntud apologeet Keynes oma jüngrite L. Chandleri, Gobbraisi ja teistega. Püütakse näidata, nagu ei olekski monopolid kapitalismile iseloomulikud nähtused, vaid ainult tehnika ja majanduse arengu resultaadid. Ameerika majandusteadlane Moulton oma 1949. a. ilmunud raamatus „Majanduslikku arengut kontrollivad faktorid” jõuab järeldusele, et monopolid: 1) olevat tehnika arengu tulemus ja 2) nad aitavat kaasa tehnika edasisele progressile. Küsimus riigiaparaadi allutamisest monopolidele segatakse küsimusega suurtööstuse eelistest.

Saksa majandusteadlane E. Hecksner püüab aga kujutada monopole ühiskonna ja riigi teenrina, varjata seega monopolide klassiolemust ja nende tegelikku osa. Püüdes selliselt rahva tähelepanu monopolidelt ja kapitalistidelt kõrvale juhtida, vassides ja mätsides ekspluateerimise süvenemise tõelisi põhjusi, otsivad kodanlikud majandusteadlased kapitalismi roiskumise põhjusi mujal. Hädade ja viletsuse põhjusena toovad neomaltuslased ette rahvastiku „ülemäära suurt kasvu”, geopoliitikut — geograafilisi tingimusi jne. Osa kodanlikke ökonomiste süüdistab töötajate viletsuses aga hoopis ametiühinguid. Nii arvab ameeriklane Anderson, et ametiühingud on „halvemaks monopol liigiks” sest ametiühingud „hoiavad kõrgel palku” ja seega „riisuvad kasumit” mis aga segavat kapitali kasvu tööstuses ja suurendavat tööpuudust. Inglise parempoolse leiboristi Morrisoni arvates on ka streigid progressi pidurdajaks ja ta on valmis õigustama valitsuse tegevust, kui see keelaks need.³

Eeltoodud ja teiste sellelaadsete „õpetuste” eesmärgiks on otsida õigustusi reaktsiooni metsikustele tööliste kallal. „Teooriad” ühelt poolt õigustavad praktikat ning teiselt poolt otsivad „põhjustusi” ekspluateerimise edasiseks tugevdamiseks.

3. Kolmas grupp „teoretikuid” on endale ülesandeks seadnud teepuhastamise fašismile, kodanliku demokraatia õonestamise. Nende jutu järgi olevat kapitalistlikus ühiskonnas esinevate pahede põhjuseks senine juhtimine. Kriiside ja tööpuuduse vältimiseks soovitatakse riigi vahelesegamist majandusellu (keinsiaanlus, parempoolsed sotsialistid), kapitalistliku majanduse „planeerimist” (Landover jt.) jne.

Nagu teada, on imperialistlikud riigid viimasel ajal asunud

¹ Конъюнктурный обзор, «Вопросы экономики», 1954, № 4.

² G. Malenkov, Aruandekõne UK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressil, Tallinn, 1952, lk. 11.

³ Vt. The Peaceful Revolution, Speeches by Herbert Morrison, London, 1948, lk. 34.

otsustavalt „korraldama” majanduselu. Kapitali väljaveo puhul võtab riik vastutuse endale (USA), riigi poolt antakse monopoli-
dele suuremal arvul tellimusi, kuid ikkagi läheb majandus allamäge.
Et eraomandi eksisteerimise puhul ka planeerimisest midagi välja
ei tule, näitab Roosevelt'i praktiliste katsete läbikukkumine USA-s.
Samasugused sõnakõlksud on ka „majanduse reguleerimise” „piir-
tootlikkuse” jt. „teooriad”, mis püüavad monopolistidele kaasa
aidata nende juhtiva positsiooni tugevdamisel ja laiendamisel
tänapäeva imperialistlikes maades. Teiste sõnadega: need „teooriad”
aitavad kaasa monopolide kasumite suurendamisele.

Et imperialistlikud suurriigid püüavad oma majanduslikest
raskustest jagu saada nende veeretamisega majanduslikult vähem-
arenenud maade kaela, siis avalduvad kapitalismi vastuolud eriti
teravalt sõltuvates maades ja asumaades. Seda aga ei ole näha
kaasaegse kodanliku poliitilise ökonomia „õpetustes” Kui tunnis-
tataksegi mõningaid puudusi kapitalistlikus majanduses, siis
kunagi ei leia me „teoreetikute” töödes nende põhjusena kodanlike
tootmissuhete mittevastavust tootlike jõudude arengu tasemele.

Ameerika Ühendriikide majandusliku ja poliitilise surve õigus-
tamiseks teistele maadele toetuvad imperialistide teenistuses seis-
vad teadlased kosmopoliitilisele „teoriale”, et sõdade ja viletsuste
põhjuseks olevat riikide suveräänsus. Püütakse tõestada, et suve-
räänsus on feodalismi produkt ja praegu oma aja „ära elanud”
Riikide suveräänsus ei vastavat enam arenevatele maailma majan-
duslikele sidemetele. Nii kirjutab E. Reyes, et „bürokraatia, mili-
tarism, sõjad, töötatõelised, vaesus, tagakiusamised, rõhumised —
kõik, mille kommunism omistab kapitalismile, on tegelikkuses
rahvusriikide maailma struktuuri produktid ja resultaadid”¹

Tegelikkuses mitte Filipiinide, Lõuna-Aafrika Liidu jt. asu- või
poolasumaade suveräänsus, mida neil faktiliselt polegi, ei ole
põhjuseks neis maades esinevatele nälja-aastatele, vaid ikkagi
kapitalistlik majandussüsteem. Nõukogude Liidus ja rahvademokra-
aatia maades me ei näe vaesust ega nälga, rõhust ega mili-
tarismi — kõiki neid kapitalismile omaseid nähtusi, kuid ometi
säilib nende riikide suveräänsus. Koloniaal- ja sõltuvates maades
on laialdaselt levinud inimvihkaja Malthuse „õpetus” Indiat
tuuakse just Malthuse õpetuse kinnituseks. „India on nagu kutsu-
tud illustreerima Malthuse teooriat,” teatab imperialistliku majan-
duse ekspert Knowles. „Tema rahvastik suureneks võimatute mõõt-
meteni, kui seda ei pidurdaks sõda, epideemiad ja nälg.”²

Faktiline materjal lükkab aga täiesti ümber selle kurikuulsa
„teooria” kinnituse. Kõigepealt on Indias aastail 1870—1910
rahvastiku arv suurenenud ainult 18,9%, samal ajal kui Euroopas
keskmine rahvastiku arvu suurenemine oli 45,4%. Euroopa maadest
ainult Prantsusmaal oli rahvastiku juurdekasv väiksem.³

¹ E. Reyes, *The Anatomy of Peace*, New York and London, 1946, lk. 271.

² Пальм Датт, *Индия сегодня*, Москва, 1948, стр. 51—52.

³ Sealsamas, lk. 54.

Seega ei ole mingit alust rahvastiku juurdekasvuga seletada India elanike süvenevat vaesumist perioodil, mil seal võimutsesid kolonisaatorid.

Vaatleme edasi. Perioodil 1910.—1933. a. suurenes Indias rahvastiku arv 17%, samal ajal kogu viljasaak Indias suurenes 27% ja tööstuse toodang 56% võrra.¹ Toodud andmed näitavad Malthuse „teooria” paikapidamatust ja ebateaduslikkust. Ainult inimsoovihkajad ja rahakoti huvides tegutsevad teoreetikud võivad jamada inimeste „üleküllusest” et maskeerida olukorra tõelisi põhjusi. Selliste „teooriate” ebateaduslikkust hakkavad päev-päevalt mõistma üha laiemad rahvahulgad, järjest rohkem inimesi astub imperialistliku koloniaalpoliitika vastu. Nii oma maa kui ka koloniaalmaade rahvaste vaoshoidmiseks, nende tähelepanu kõrvalejuhtimiseks imperialismivastaselt võitluselt aetakse tänapäeva juhtivates kapitalistlikes riikides sõdade vallapäästmise poliitikat. Ka majandus on allutatud sõja vajadustele. Kaasaegsete kodanlike teoreetikute järgi pääsevat imperialistlikud maad sõjamajanduse abil ka majanduslikest raskustest.

Tõsi, rahvamajanduse militariseerimine kutsub esile kapitalimahutuste kasvu, kuid ainult sõjatööstusse. Tihti voolab sinna kapitali teistest tsiviiltööstuse harudest ning seega disproporsioonid taastootmise protsessis suurenevad. Suurtele monopolistlikele gruppidele tähendavad aga sõjad edasist kasumite kasvu. Rasketööstuse juhtivad monopolid võistlevad sõjaliste tellimuste saamise eest. Kõige suurem edu on Duponti-Morgani-Melloni kontsernil „General Motors” Selle kompanii „kaitsetoodang” on väärtuselises väljenduses kasvanud järgmiselt:

1950. a. —	213 miljonit dollarit,	
1951. a. —	761 „ „	
1952. a. —	1452 „ „	2

Kõrgete kasumite tõttu on monopolistid huvitatud sõdade propageerimisest ja vallapäästmisest. Sel otstarbel rakendavad nad oma teenistusse ka „teoreetikud” majandusteaduse alal. Sõdade õigustamiseks on kodanlikus poliitilises ökonoomias väga mitmesuguseid „teooriaid” Nende hulgas võib jällegi märkida kolme peamist suunda.

Esiteks on „teooriad”, mis püüavad näidata, et sõjad ja majanduse militariseerimine on kasulikud kogu rahvale ning teenivad progressi huve. Nii kirjutab Keynes, et „püramiidide ehitamine, maavärisemised, i s e g i s õ j a d võivad olla kasuks rikkuste suurendamisele,”³ sest selle tagajärjel võivat omastada kasutamata

¹ Vt. Пальм Датт, Индия сегодня, Москва, 1948, lk. 57

² Vt. V. Perlo, Ameerika monopolistlik kapitalism maksimaalsete kasumite jahil. „Noorte Hää!” 10. jaan. 1954. a.

³ Дж. М. Кейнс, Общая теория занятости, процента и денег, Л., 1949, lk. 37.

seisvaid ressursse. Sõda on küll rikkuste suurendamise vahendiks, kuid ainult kapitalistidele. Siin püüab Keynes varjata ka neid finantseerimise allikaid, kust tulevad sõjalised kulutused. Tema järgi tulevat need „rahakate klasside hoiustest”, mis sõja puhul lastavat tootmisse.

Tegelikult aga lasuvad sõjakulud just töötajate õlgadel. Seoses maa militariseerimisega pidevalt tõusevad elanikkonnalt võetavate maksude määrad. Inglise ajaloolase Bakeri arvates sõjad likvideerivad ka tööpuuduse. Tema arvates on maailm selliselt ehitatud, et rahuajal pole üldse võimalik kõigile tööd anda. Sõjaolukorras leiavad kõik tööd ja elu-olu paranevat.¹ Oma inimvihkamise poolest erineb see ajaloolane väga vähe oma eelkäija Malthuse jaburdustest. Selleks, et inimesed saaksid tööd, peaksid nad üksteist tapma. Bakeri arvamus, et sõjaga kaduvat tööpuudus, viletsus ja nälg, ei pea paika. Nii I kui ka II maailmasõja perioodil töötajate olukord ei paranenud, vaid halvenes veelgi. Bakeri „seisukoht” et rahuajal ei leidu kõigile tööd, on ümber lükatud Nõukogude Liidu kogemustega. Et mitte rahvamassidele, vaid käputäiele imperialistidele toovad sõjad „õitsengu tulevikus”, näitavad monopolide sõjaajal mitmekordistunud kasumid. Näiteks USA monopolide kasumid kasvasid 3,3 miljardilt dollarilt 1938. a. kuni 42,9 miljardi dollarini 1951. a., s. o. 13-kordseks.

Relvastuse suurendamist püütakse mõnel pool õigustada ka „hädahuga” Nõukogude Liidu poolt. Seetõttu olevat praegune militariseeritud majandus ehk sõjamajandus vaid „kaitsemajandus”, sest see olevat tarvitusele võetud oma maa „kaitseks” „Kaitsemajandust” püütakse demagoogiliselt lahutada sõjamajandusest (inglane Kent). Olukorrale on leitud veel teisigi nimetusi, nagu „pingutatud suhete majandus” jne. Sisu on aga kõigil sama — varjata ja maskeerida rahvamasside ees militariseerimise ja sõdade eesmärke.

Teine grupp „teoreetikuid” püüab näidata, et uus maailmasõda on „möödapääsmatu” ja „vajalik” Need „teooriad” on rajatud kosmopolitismi ehk maailmariigi teorialele. Alles ühtse maailmariigi puhul võivat saabuda täielik rahu. Jälle rünnatakse riikide suveräänsust ja mõistetakse hukka selle kaitsmine. Nii kirjutab Boulding, et „sõda tekib püüdest rahvuslikule sõltumatusel”²

Sellega õigustatakse kõigepealt imperialistidele vajalikke sõdu ning teiselt poolt teenitakse imperialistlike riikide huve nende koloniaalpoliitika teostamisel. Koloniaalrahvastel ei maksvat taotleda iseseisvust, sest see tähendab sõda. Vabatahtlikult imperialistid ju tõesti ei loobu teiste maade orjastamisest.

Kolmas grupp „teoreetikuid” õpetab, et sõjad on igavesed ja neid vältida ei olevat üldse võimalik. Selliste jutlustajate arvates

---

¹ Vt. «Коммунист» 1953, № 16, стр. 78.

² Vt. Kenneth E. Boulding, *Economies of Peace*, New York, 1945, lk. 260.

ühiskonna ajalugu olevat sõdade ajalugu, tootlike jõudude ja kultuuri hävitamise ajalugu.

Sõja põhjusi otsitakse inimeste psühholoogiast, teatud rahvaste olemusest, nende omapärasest, mitte aga ekspluataatorliku ühiskonna olemasolu faktist. Nii alustab ameeriklane Dunn oma tööd „Sõda ja inimeste teadvus” väitega, et sõja tekkimist tuleb otsida inimmasside teadlikkusest.¹

Keynes'i järgi on sõjad inimese evolutsiooni alaline sisemine sisu juba tema algusest peale. Agressiivsus olevat lihtsalt „metsik püüd sõjale”² Kõigi selliste autorite püüdeks on veenda rahvaste sõdade paratamatuses. Sõjad olevat väljaspool klasse ja klassivõitlust seisvad nähtused, mis on omased inimese instinktile ja niisama paratamatud kui kuu- või päikesearjutused.

Hiljuti anti USA-s eri raamatuna välja juba 1919. a. eri ajakirjades avaldatud sakslase Schumpeteri artiklid. See ei olnud muudugi juhuslik kirjastaja tuju. Schumpeteri sule all elab imperialism üle imestusväärse metamorfoosi ja muutub otseseks vastandiks kapitalismile. Schumpeter käsitleb ka sõjaküsimusi ja teeb seda omapärasel viisil. Tema arvates on sõdade tekkimises süüdi ainuüksi sõjaline kildkond, kes aga on „jäänused” kapitalismieelsest ühiskonnast.

Kapitalism olevat „rahuarmastaja” Schumpeteri jutu järgi moodustavat sõjaline kast juba „surnud jõu”, kuna monopolistid moodustavat ühiskonna „elava jõu” Schumpeteri õilsamaks sooviks on veeretada monopolistidelt vastutus sõdade ja sõjalise ettevalmistuse eest, maskeerida tõsiasja, et imperialismi perioodil juhidav majandusringkonnad kogu kapitalistlikku riiki ja ka „sõjalise kasti” tegevust. Monopolid on endale allutanud kogu riikliku tegevuse.

Vaatamata mitmesugustele maskeerimisvõtetele näitavad ajaloolised kogemused siiski, et sõdade põhjuseks on alati olnud ekspluateerivate klasside huvid.

Kaasajal püüavad imperialistid sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel edasi arendada oma tootlikke jõude, välja pääseda kriisidest. See aga on majanduse ühepoolne areng ning on aluseks veelgi hävitavamatele kriisidele. Tänapäev on viimaseks tunniks kapitalistlike tootmissuhete olemasolule.

*

Olles lühidalt vaadelnud kaasaegse kodanliku poliitilise ökonomia olemust ja eesmärke, võime märkida, et kodanlik poliitiline ökonomia on juba ammu lakanud olemast teadus. Ta on kapitalistliku ühiskonna pealisehituse osaks, mis demagoogia ja pettuse teel, mitte arvestades ühiskonna arengu objektiivseid seaduspärasusi, püüab igati kaitsta kodanliku ühiskonna olemasolu. Kõik

¹ Vt. S. Dunn, War and the Minds of Men, New York, 1950, lk. 3.

² Vt. «Коммунист» 1953, № 16, lk. 78.

„teooriad” on mõeldud ühelt poolt masside petmiseks ja teiselt poolt selleks, et välja töötada praktilised programmid pealetungi tugevdamiseks masside elatustasemele ning tööliklassi kättevõidetud õigustele. Kodanliku poliitilise ökonomia tähtsaimaks ülesandeks kaasajal loetakse aga sõdade õigustamist ja võitlust marksistliku poliitilise ökonomiaga. Sel eesmärgil püütakse eitada sotsialismi üleolekut kapitalismist, tervete kampaaniatega laimata Nõukogude Liitu ja hävitada töötajates usku oma jõusse. Kuid tegelikkust ei saa eitada. Ei lähe ka korda kodanluse kannupoiste pingutused pimeduse levitamisel. Järjest enam ja enam rahvaid pöörab selja kapitalistlikule ühiskonnale ning astub sotsialistlikule arenguteele. Sotsialistlik ühiskond on kogu maailma töötajate eesmärgiks.

РЕАКЦИОННАЯ СУЩНОСТЬ СОВРЕМЕННОЙ БУРЖУАЗНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭКОНОМИИ

В. Кринал

Кружок политической экономии. Руководитель Э. Миккелсаар

Резюме

В условиях второго этапа общего кризиса капитализма, характеризующегося распадом единого мирового рынка, нарастанием новых экономических и политических трудностей в капиталистических странах и, в связи с этим, угрозой новой войны со стороны американского империализма, первостепенное значение имеет широкая кампания за сохранение мира. В деле борьбы против поджигателей новой войны большое значение имеет разоблачение всяких «учений» апологетов современной буржуазии.

В данной работе подвергаются критическому анализу экономические «учения» современной буржуазии. Буржуазная политическая экономия уже давно не является наукой. Стараясь своими «учениями» всячески защищать загнивающий буржуазный общественный строй, современная буржуазная политическая экономия неправильно представляет капиталистическую действительность и игнорирует объективные экономические законы. Изучение действия экономических законов заменено идеалистической схоластикой.

В первой части работы разоблачаются лженаучная и антинародная теория английского реакционного экономиста Кейнса и «теории» правых лейбористов. Последние особенно усердно борются против учения марксизма-ленинизма. Все это делается потому, что, как показывает Ленин, «только экономическая теория Маркса разъяснила действительное положение пролетариата в общем строе капитализма.»¹

Отсюда жульнические попытки правых лейбористов всячески дискредитировать марксизм в глазах английских рабочих, чтобы расчистить путь фашиствующей «теории» Кейнса и таким образом отравить сознание рабочего класса, преградить ему путь к действительному научному социализму.

¹ В. И. Ленин, Соч., т. 19, стр. 8.

Во второй части автор показывает, что в буржуазной политической экономии не уделяется внимания противоречиям капитализма. Современная буржуазная политическая экономия пытается тщательно скрывать все больше и больше углубляющиеся противоречия капитализма.

Монополисты получают большие прибыли от войны. Поэтому их прислужники в политической экономии делают все, чтобы оправдать войны. В установках оправдывающих войны «теорий» можно отметить три основных направления:

1) Одна часть современных буржуазных экономистов пытается показать, что войны и милитаризация экономики якобы полезны всему народу и служат интересам прогресса (Кейнс, Бейкер, Кеннер и др.)

2) Другие экономисты стараются показать, что новая война нужна и неизбежна (Боулдинг и др.)

3) Третьи цинично утверждают, что войны — вечное и неизбежное явление (Данн, Кейнс и др.).

В работе разоблачаются эти «теории» и показывается, что они крайне далеки от науки. Народы не верят им и, как показывает действительность, учение марксизма-ленинизма распространяется все больше и больше среди рабочих капиталистического мира.